

KAMEL
DAOUD

Huriile

Traducere din limba franceză și note de
Irinel Antoniu

3
TREI

Mamei mele Yasmina, limba mea secretă
Victimelor uitate ale războiului civil algerian
Aminei Mekahli, cea generoasă
Celor de la Sciences Po Paris,
care au oferit un acoperiş acestei scrieri

Și Petu, marele portar al lumii de jos,
I-a răspuns sfintei Inanna:
— Ei bine, cine ești tu?
— Sunt regina Cerului,
De acolo de unde răsare soarele!
— Dacă ești regina Cerului,
De acolo de unde răsare soarele,
De ce-ai venit pe Tărâmul-fără-de-întoarcere?
De ce te-a împins inima
Pe drumul pe care nimeni nu-l mai străbate înapoi?

Coborârea lui Iștar (Inanna) în Infern

Art. 46. — Se pedepsește cu trei (3) până la cinci (5) ani de închisoare și o amendă de 250.000 până la 500.000 de dinari orice persoană care, prin declarațiile, scrierile sau orice altă faptă a sa, utilizează sau instrumentalizează rănila tragediei naționale pentru a aduce atingere instituțiilor Republicii Algeriene Democratice și Populare, pentru a șubrezi statul, pentru a prejudicia onorabilitatea agenților săi care au slujit-o cu demnitate sau pentru a întina imaginea Algeriei pe plan internațional.

Urmărirea penală se declanșează din oficiu de către ministerul public.

În caz de recidivă, pedeapsa prevăzută în prezentul articol se dublează.

Carta pentru pace și reconciliere națională

Partea întâi

VOCEA

Noaptea de 16 iunie 2018, în Oran.

Îl vezi?

Arăt un mare zâmbet neîntrerupt și sunt mută, sau aproape. Cine vrea să mă înțeleagă se apleacă spre mine până foarte aproape ca atunci când împărtășești un secret sau o noapte complice. Trebuie să se deprindă cu suflarea mea, care pare întotdeauna să fie ultima, cu prezența mea la început stânjenitoare. Să se agațe de ochii mei de o culoare rară, aurii și verzi, ca paradisul. Tu aproape că o să crezi, în neștiința ta, că un om nevăzut mă sugrumă cu o eșarfă, dar nu trebuie să intri în panică. În lumină, apar ca o femeie subțire, istovită, abia vie, iar imensul meu zâmbet încremenit sporește jena celor care mă întâlnesc. Zâmbetul acesta, nemărginit, larg, de aproape șaptesprezece centimetri, nu s-a clintit de mai bine de douăzeci de ani. E puțin mai jos decât partea de jos a feței și-mi lungește cuvintele, frazele. Uneori îl ascund cu o eșarfă colorată; aleg întotdeauna un material scump și rar. Ridic gulerul.

Să vorbim, de vreme ce e o ocazie inedită. Căci, da, tu ești evenimentul pe care nu mi l-am închipuit niciodată. Îmi vine pe cap, din cer, ca un meteorit care cade drept în țeasta unui profet necăjit. Să trăncănim fără oprire. Dacă mă abțin, ar trebui să-ți iau viața fără fașoane, cu cruzime, aproape cu nepăsare, ca un măcelar care ar căsca deasupra carcasei unei oi. Adică să despici sacul care te ține și în care

te zbați și să las să se scurgă puțină viață pe care ai ajuns s-o strângi. De altfel, nici nu ești vie, medical vorbind, nici moartă din punctul de vedere al lui Dumnezeu. Cât despre mine, poate că am ucis deja un suflet nevinovat. Poate nu cu mâinile, ci cu pleoapele, închizând ochii. Nici măcar Khadija, mama mea, nu știe asta, ea, care vrea în continuare, deși am douăzeci și șase de ani, să se uite la mine în fiecare zi de parcă abia m-aș fi născut, ca s-o fac să se nască la rându-i arătându-i afecțiune și supunere.

Aici suntem în camera mea. E noapte în cartierul Miramar din Oran. Un oraș mare și frumos, situat aproape de Mediterana, care scânteiază în întuneric ca un colier rupt. E două noaptea și un bărbat urlă, trece o mașină de poliție și niște câini se joacă de-a hoții mascați. Îmi imaginez, ca să desăvârșesc momentul, palmieri răătăcitori și marea care caută încă pe unde să pătrundă pe străzi. Îmi aduce uneori o ușurare, îmi este de folos să fiu mută, sau aproape, în lumea de afară. Oamenii nu așteaptă de la mine fraze lungi ori discuții cu minciuni, exagerări sau promisiuni. Chiar și când am iubit, îmi mai lăsam câteodată ochii imenși, cenușii și verzi, să-i facă pe interlocutori să se poticnească. Ochii mei mari și arămii care-și schimbă culoarea, rânzându-și de efectul lor asupra bărbaților rămași fără cuvinte. Mă cercetează, se cufundă în privirea mea oscilantă și orice limbă devine insuficientă.

Ascultă: în noapte, vasele comerciale mugesc pe marea dispărută și nu pot să-ți explic din ce-i făcută marea, nici de unde vine vaporul care o pândește cu urechea lui mare de metal. Nici măcar cu cuvintele mele nu-ți pot descrie anumite lucruri, anumite nuanțe ale lumii de afară. Ar fi

nevoie de o viață lungă ca să-ți recit miile de detalii ale acestei scene, iar tu n-ai atâta răgaz. Ce altceva mai vrei să-ți spun ca să începem să ne cunoaștem? Îți vorbesc și sunetul vocii mele pe care-l auzi nu este un sunet, abia un foșnet de hârtii răsfoite. De altfel, la ce mi-ar folosi să definesc marea, câinii, un vapor și palmierii sau chiar chipul meu schițat în umbră? Definițiile sunt pentru cei vii, ca să se simtă liniștiți. Pentru tine sunt numai tonalități dincolo de un perete pe care-l zgrepteni. Subziști acolo, în întuneric, ascunsă prin grija mea. Probabil că ești la cald acolo unde te afli, nu? Plutești, cred, sau faci ca mine, te ghemuiești, pesemne te cam deranjează cordonul, îmi închipui. Ești blocată. Mă adresez ție în frumoasa mea limbă răsunătoare și mută, cea în care de ani de zile îmi spun povești sau pe care o folosesc când vorbesc în capul meu cu dușmanii, vecinii, imamii, cu Dumnezeu care mi-a furat lucruri prețioase. Este, în mod confuz, limba filmelor care mi-au plăcut, care m-au tulburat și m-au umplut de lacrimi. Limba visului, a secretelor, a ceea ce nu posedă limbă.

În noaptea asta de vară stau în beznă ca și tine, cerul nocturn se simte călduț și adânc ca o pernă și nu pot să dorm. Dacă ai ști ce e timpul, ți-aș spune că e ora două sau trei. Vara, noaptea e scurtă în orașul nostru și nici nu apucă bine să-și împrăștie stelele, că, în zori, imamul vine deja să-i pună capăt cu strigătul lui care cheamă la rugăciune. Dar, de acolo unde te afli, tu nu poți vedea, fiindcă ochii ți-s abia formați. Eu disting cel puțin camera mea, strada mea, marea și vasul pe care-l aduce. Nici sex nu ai, dar știu că ești fetiță, Huria mea, așa îmi apari când închid pleoapele. Cred că vii din paradis. De acolo unde timpul nu curge și unde nu i se ține socoteala. Pe peretele din față, ceasul

aparaturii de aer condiționat indică și temperatura, iar lumina lui dă aproape fiecărui obiect umbre și aure. Sunt aici noptiera și biroul meu, care nu-mi folosește la nimic de când am întrerupt studiile în gimnaziu din cauza unui zero¹ la istoria națională algeriană. Pantofii, pe care nu-i pun niciodată la locul lor, precum și perdeaua mare cu flamingi negri prinși în faldurile materialului. Mai sunt și jaluzelele. Le-am închis prost: stâlpul din fața cafenelei de vizavi își răspândește luminile și vrea să vină să-mi cercezeze camera ca un vagabond. E stâlpul din mijlocul terasei, cel care ruginește la bază și-și arată cutia cu fire electrice. Cafeneaua? E cafeneaua Marhaba („Bun-venit“, îți traduc în limba mea interioară). Aceste localuri poartă în general același nume în toată țara, la fel ca locurile dedicate martirilor războiului algerian de eliberare și străzile mari din orașe. Mai sunt măsuța mea de toaletă și, acolo, oglinda pe care am spart-o ieri. Biata oglindă! Făcută țândări, a devenit ca oamenii care vor să bolborosească multe lucruri deodată, care se bâlbâie și încălesc cuvintele și care până la urmă se descompun în fragmente, se taie la mâini plângând în hohote. Oglindă străfulgerată de neputința mea de a vorbi corect. Am spart-o, da, ieri, nu ții minte zgomotul de nisip care a ajuns la tine prin urechile mele, atenuat de burtă? Știi, și eu mi te închipui, acolo unde ești. Te prezinți fără prenume, fără nume, fără nimic care să te lege de mine, numai un cordon și sânge. Mă ghicești ca pe o umbră, îmi întrevezi lumea, camera, orașul acesta care ți-e indiferent și nu știi ce vreau cu adevărat. Semănăm cu acele pământuri

1. În școlile din Algeria se folosește sistemul de evaluare francez, cu note de la 0 la 20 (n.r.).

străine pe care un cutremur le-a făcut să se suprapună. Înopi împotriva curentului, cu tăcerea ta drept mușchi, prima ta zi de viață încă se confundă cu ultima, străbătută de șuvoiul discursului meu. Cum poate o femeie mută, de douăzeci și șase de ani, să vorbească atâta fără să-și tragă sufletul? De unde-i vine această dorință irezistibilă de a povesti totul odată, ca o scamatoare prinsă în flagrant?

Iată motivul meu: posed două limbi. Una ca noaptea, cealaltă ca o semilună. Una roade din inima celeilalte.

Și o gură de pește, ca să le practic pe amândouă.

Și, ca să-mi schițez mai bine monstruoziitatea în ochii tăi, un zâmbet întins de la o ureche la alta. E chiar aici, pe gâtul meu. Un fir de undiță îmi ține gâtul pe trunchi, împiedicându-mă să cad în uitare sau să fiu atârnată ca o marfă în piața Bastille (un loc unde lumea din Oran își face cumpărăturile). Trei sau patru bărbați au pipăit deja acest zâmbet imobil, cu degetul arătător, ca să înțeleagă de unde provine. Mama mea Khadija l-a cercetat îndelung, l-a îngrijit, l-a vegheat, l-a insensibilizat cu o mie de leacuri și l-a măsurat aproape în fiecare noapte ani în șir. Poate avea să crească și să mă ucidă, își repeta ea, ori să se micșoreze și să mă redea vieții normale? Căci nu s-a mai văzut unul atât de larg, atât de clar, atât de îndepărtat de fericire, atât de contrar veseliei. Pot măcar să-ți dezvălui prenumele meu. Îl port ca pe o firmă luminoasă în cea mai întunecată noapte. Mă cheamă Aube¹. Fajr în limba exterioară, Aube în limba interioară.

(Respiră.)

1. În franceză, „Zori“.

Cele două limbi ale mele îmi cuprind gâtul ca două mâini. Prima e limba care-mi dansează în cap ca o eșarfă, un fluviu pomenit în Coran, o a doua piele sub piele. În ea îți vorbesc ca să te trimit înapoi printre femeile din paradis și să te conving că nu merită să vii pe lume. În loc să cazi din cer ca o oaie, rămâi acolo, inaccesibilă bărbaților. Această limbă interioară e compusă din toate cuvintele care nu-mi țâșnesc din gură din cauza... din cauza... a ceea ce-ți voi spune. Eu nu ascund nimic. Nu mi-e rușine de ceea ce port la suprafață. Fiindcă mă înțelege, mama mea Khadija mi-a explicat foarte devreme că oamenii își pot șterge scrisul de peste tot, în afară de piele. „Iar tu ești o carte“, îmi jura ea. „O adevărată carte, povestea a ceea ce nu trebuie uitat, un alfabet pe care numai neștiutorii nu-l știu“, îmi repeta ea pe paturile mele de spital, pe vremea când mai încercau să-mi repare corzile vocale. „Când au să creadă că și-au șters cu totul crimele, ai să mai fii tu cu ochii tăi minunați.“ Eu sunt adevărata urmă, cel mai solid indiciu care atestă tot ce am trăit noi, timp de zece ani, în Algeria. Ascund istoria unui întreg război, înscrisă pe pielea mea încă din copilărie. Cei care știu să citească vor înțelege întâlnindu-mi scandalul ochilor și monstruoșitatea zâmbetului. Cei care uită dinadins se vor teme de mine și de vederea mea.

Afară sunt mută. Abia dacă folosesc câteva cuvinte ca să vorbesc. Dar aici, în mintea mea, între tine și mine, se ivesc cuvinte pentru aproape toate lucrurile din memoria mea. În fața lumii de afară lumea mea interioară rămâne o minune de precizie și de povești vechi care zac în ea așteptând să se repete. Și, prin ea, totul, sau aproape totul,

se luminează fără soare, cu excepția locului unde te afli tu. E adevărat! Limba aceasta interioară se luminează când iubesc sau în furie sau în râset. Mai cu seamă insomnia o face să se umfle ca apele vara. În ea sunt și vocile oamenilor pe care i-am iubit, timbrul sau tonul lor, ca Souad, învățătoarea mea când aveam cinci ani, care făcea din „zâmbetul“ meu groaznic o jucărie mai puțin ascuțită pe gât. Îmi amintesc de femeia aceasta care ținea la mine și care adora să-mi descrie ochii pentru a mă face să uit de „zâmbet“. Părul ei negru avea o aură strălucitoare, iar fața, înecată în el, îmi aducea în minte, nu știu de ce, luna sau o oglindă sau o căsătorie fericită. Frumusețea ei era prima literă din alfabetul limbii mele secrete. Asta ca să vezi cât de frumoasă era învățătoarea Souad, dar la vârsta aceea nu cunoșteam acest cuvânt, numai efectul asupra bătailor inimii. Aș fi vrut să fiu reflexia ei! Țin minte că-mi venea să plâng ori de câte ori mă privea mai iubitor decât pe ceilalți elevi. Voiam atunci să-i cer iertare că mă arăt oribilă cu „zâmbetul“ meu. Limba mea interioară a început cu ea, jur pe toate cărțile.

Este totodată limba în care scriu: merge repede ca un șarpe, gonește în zigzag, fuge pe pânțelele alb al hârtiei, iar la școală găseam întotdeauna cele mai frumoase răspunsuri, pentru că-mi plăcea să scriu. Adesea descopeream cel mai repede rezolvarea unei probleme datorită faptului că eram mută, sau aproape. Fiindcă, de când aveam cinci ani, nu pierd niciodată timpul vorbind cu ceilalți; rămân tăcută și, când mă apuc de scris, mă mișc repede și ajung prima pe teritorii necunoscute, înaintea celorlalți. Înaintea elevilor care, în mintea mea, stau întotdeauna aliniați să mă judece și să mă înconjoare, îndreptându-și spre mine stilourile ca să-mi atingă „zâmbetul“ fără să se murdărească pe mâini.

Noaptea se risipește, limba mea, cochilia mea, lipsa mea; aș vrea să mă îndepărtez, să tac, să mă sustrag oricărei justificări, dar încerc să-ți explic. Amân momentul când îți voi vorbi despre cealaltă limbă, cea de afară, în care mă adresez celorlalți: mama, cealaltă mamă a mea, sora mea moartă acum mai bine de douăzeci de ani, primul doctor când aveam cinci ani, imamul de alături, paznicul mașinii mele și ochii lui urduroși, cele două angajate ale mele, zgârcite la vorbă, clientele de la salonul meu, un câine gonit de ploaie, tu, Abdou, medicul legist prieten cu mama, cușitul, Dumnezeu și berbecul lui. Limba străină care-i face pe ceilalți să se rușineze când vorbesc eu, să-și găsească anevoie cuvintele și să se refugieze în ochii mei lunari sau în „zâmbetul“ meu. E limba milei celorlalți, o, necunoscuta mea legată fedeleș în negrul crepuscular.

Șt!

E greu să-ți explic, căci poate urechile nu ți-s formate încă. Mă învârt prin cameră, mă chinuiești cu tăcerea ta. Uneori noaptea mă înjunghie cu frica de viitorul tău. Frică de ce, mai exact? Rușinea de a trăi, într-un fel sau altul, după tine și de a trebui să-ți supraviețuiesc. Dacă trec la faptă, iarăși va trebui să caut somnul în pereți, cu ochii uscați de tencuiala albă. Să iau totul de la capăt, să justific totul, să explic totul, să negociez... Va fi a doua oară când îmi fur viața de la alta și mă strecor într-un cadavru pentru a rămâne sub soare. Înțelegeți? Dacă te ajut să mori, nimic nu va mai fi al meu, mă voi simți alungată de peste tot. Și nici măcar nu voi putea să strig asta, pentru că n-am voce. Oricum, e destinul meu: să mă pipăi ca să aflu cine e mort și cine e viu în mine, care parte nu mai respiră. Vezi tu, de

exemplu, de mult nu mai simt niciun parfum, simțul s-a pierdut. Mirosul pielii celorlalți îmi e aproape necunoscut. Mă simt ruptă în două trupuri, în două limbi. Ceea ce mă despică e zâmbetul meu.

Ne sufocăm.

Anul ăsta vara pare să fi furat tot aerul din cer. Chiar și la ora asta e cald, încă prea cald pentru mine, dar n-am îndrăznit să cobor temperatura aerului condiționat, mama o ia razna când mă îmbolnăvesc. Am chef să fumez, să mestec tutun, să mă asfixiez cu el. E o furie ca de animal în mine, ca și cum cineva ar implora și ar bate din picioare în sângele meu. A, da, fumez câteodată, chiar și-n situația mea! E aproape singurul miros pe care-l simt, acru și tare. Toate celelalte au dispărut de ani buni, prin uscarea celulelor olfactive. În camera mea flacoanele de parfum sunt rare ca fotografiile din copilărie, în care apar cu eșarfă la gât vara. Pe mama o nervează mirosul de tutun care o să mă omoare, dar nu spune nimic, lasă ochii în jos și își ia nefericirea drept dovadă a maternității. Când fumez tușesc și tusea e cel mai rău lucru care i se poate întâmpla unei femei ca mine. Știi, în cazul meu totul e complicat: tusea, strănutul, râsul și plânsul. Să simt mirosurile, gusturile, să le fac să ajungă de la nas până-n memorie, să-mi amintesc lucrurile din fosta mea viață. Și să vorbesc.

Când eram elevă, la școala de aici, de cealaltă parte a pieței, vorbeam puțin, dar aveam priviri insistente, colerice, dure, blânde, tăioase, sfredelitoare, pupilele mele își schimbau culoarea și căpătau mii de nuanțe... Ochi mari de hurie, desenați ca niște nopți aurite în care limba mea interioară scânteia. Cu ochii mei puteam să stânjenesc un adult sau să-mi fac o colegă de clasă să plângă. Un adevărat

alfabet, îți jur, o colecție de cuțite. Vorbeam prost, sau foarte puțin cu gura, sau deloc, drept care ceilalți îmi ziceau pe la spate „peștele“. Adulții și prietenii mamei care au venit în anul celei de-a doua nașteri a mea, în 2000, s-o felicite mă scrutau curioși: cum poți purta pe același chip frumusețea și oroarea? Ce să-i spui unui asemenea copil? Am darul de a provoca vertijuri, ca un minaret sau o faleză. La școală, ca să-l exersez, am învățat foarte repede să-mi privesc fix învățătorul (domnul Safi, chel, cu ochi bulbucăți, și el tot ca un pește, care cinci ani de zile a purtat aceiași pantaloni și detesta greșelile de parcă ar fi fost niște păduchi în părul limbii arabe, pe care ne-o preda și despre care jura că-i unică pe lume, dar care nu-i ajungea nici până la călcăie limbii mele secrete, limbii mele interioare), îl țintuiam și, cu toată tenacitatea lui, ceda, se eschiva, dădea repede pagina catalogului ca să scape de mine, se oprea la o față așezată în spatele meu și o asculta. Am înțeles foarte devreme că limba mea e înfrângerea limbii lui. A mea e puternică precum o insultă, provoacă durere sau luminează mai bine ceea ce se petrece în minte sau noaptea.

Cât despre cealaltă limbă, cea exterioară, care merge de la gură la urechi... Cum să-ți explic ceva care nu există? Acolo unde te afli auzi doar sunete. Ascultă, de vreme ce nu știi nici să citești, nici să scrii.

Când m-am născut a doua oară aveam cinci ani. Îmi plăcea să urmăresc la televizor aventurile unui rățoi, îl chema Donald Duck; era nostim, colorat ca o sărbătoare și foarte neîndemânatic. Mă făcea să râd când își ieșea din pepeni; putea să se împotmolească pe un câmp, să cadă, să se ridice, să se dea de-a rostogolul și să se mire de orice. Ce mă făcea să mă atașez de el? Abia dacă-l înțelegeai și numai